

Potencjalne oddziaływania typów działań wskazanych w Programie wraz ze wskazaniem które spośród wymienionych poniżej celów środowiskowych wiążą się z koniecznością poddania środka merytoryczny ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni powolnych szkód” – Lista 1																													
Etap 1. Konieczność poddania działaniu (środka) ocenie pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni powolnych szkód”, jeśli zamierzono „TAK”, konieczny 2 etap oceny (zob. kolejne arkusze)																													
Cele Programu	Kod interwencji – według załącznika nr 3 do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z dnia 2021/1060	Współczynnik [%] do obliczenia wpierania na cele związane ze zmianami klimatu (wg art. 1 rozporządzenia 2021/1060) w przypadku wdrożenia w trybie pilnym	Współczynnik [%] do obliczenia wpierania na cele związane ze zmianami klimatu (wg art. 1 rozporządzenia 2021/1060) w przypadku wdrożenia w trybie pilnym	Czy działanie wpisuje się w cele określone w art. 17 ust. 1 lit. a) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z dnia 2021/1060	Czy działanie wpisuje się w cele określone w art. 17 ust. 1 lit. b) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z dnia 2021/1060	Czy działanie wpisuje się w cele określone w art. 17 ust. 1 lit. c) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z dnia 2021/1060	Czy działanie wpisuje się w cele określone w art. 17 ust. 1 lit. d) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z dnia 2021/1060	Czy działanie wpisuje się w cele określone w art. 17 ust. 1 lit. e) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z dnia 2021/1060	Czy działanie wpisuje się w cele określone w art. 17 ust. 1 lit. f) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z dnia 2021/1060	Łagodzenie zmian klimatu		Adaptacja do zmian klimatu		Zdobyczenie i oszczędność w zakresie zużycia energii		Gospodarka o obniżym zużyciu energii		Zapobieganie zanieczyszczeniu powietrza, wody lub gleby		Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów									
										Typy działań		Typy działań		Typy działań		Typy działań		Typy działań		Typy działań		Typy działań		Typy działań		Typy działań		Typy działań	
										TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE
PRIORYTET 1																													
11 Rozwinięcie i modernizacja sektora badawczego i technologicznego oraz wykorzystanie zasobów ludzkich																													
029		100	40	40	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
Wpisanie prowadzenia działalności R+D przez przedsiębiorstwa i komercyjną działalność badawczą i technologiczną w celu osiągnięcia celów określonych w art. 17 ust. 1 lit. a) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z dnia 2021/1060																													
027		0	0	0	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
Promocowanie usług doradczych dla MSP																													
002_003		0	0	0	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
Wpisanie infrastruktury R+D przedsiębiorstw, o ile służy realizacji agendy badawczej																													
004		0	0	0	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
Wpisanie infrastruktury R+D organizacji badawczych, w odniesieniu do publicznej infrastruktury organizacji badawczych, z wyjątkiem jej modernizacji, finansowania prac badawczych, technologicznych, które będą wykonywane, zarówno do działalności gospodarczej, jak i naukowoj																													
120 Ciężarzenie kariery i oferty dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych																													
016		0	0	0	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
Transformacja cyfrowa gospodarki, polegająca w szczególności na wdrożeniu programów cyfrowych w przedsiębiorstwach w sektorze publicznym i prywatnym w tym platformy e-usług publicznych, usług w zakresie e-governance																													
131 Rozwinięcie i modernizacja sektora badawczego i technologicznego oraz wykorzystanie zasobów ludzkich																													
021		0	0	0	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
Wzrost innowacyjności przedsiębiorstw i promowanie potencjału gospodarki regionów, w tym zwiększenie zdolności przedsiębiorstw do tworzenia produktów i usług w zakresie innowacji, technologicznych i cyfrowych, podjęcie działań na rzecz innowacji, w tym w szczególności w zakresie innowacji cyfrowych i innowacji społecznych																													
020		0	0	0	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości poprzez wsparcie infrastruktury biznesowej																													
013/015/021		0	0	0	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
Inwestycje w MSP, w szczególności zwiększające ich zasobności technologiczne, poziom innowacji, efektywności i zdolności do wdrażania innowacji w tym również w zakresie rozwoju w ramach Programu e-City oraz usług publicznych																													
132 Rozwinięcie i modernizacja sektora badawczego i technologicznego oraz wykorzystanie zasobów ludzkich																													
023		0	0	0	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
Rozwój potencjału regionalnego ekosystemu innowacji obejmującego działania związane z modernizacją przedsiębiorstw i sektora badawczego, modernizacja przedsiębiorstw i sektora badawczego, w tym w szczególności w zakresie innowacji cyfrowych i innowacji społecznych																													
023		0	0	0	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
Budowanie i wzmocnienie powiatów Masterowych – w tym podnoszenie kwalifikacji, wsparcie finansowe i modernizacja przedsiębiorstw, w tym w szczególności w zakresie innowacji cyfrowych i innowacji społecznych																													
023		0	0	0	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
Budowa potencjału (OB – wsparcie zdolności, kompetencji) OB nieposiadających umiejętności lub umiejętności w zakresie aktywności zawodowej, w tym w szczególności w zakresie innowacji cyfrowych i innowacji społecznych																													
133 Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych																													
041/042		40	40	40	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
1. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych, jak i m. budynki komercyjne, zgodnie z wymaganiami art. 10 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego z dnia 2010/18/EU, w tym w szczególności w zakresie innowacji cyfrowych i innowacji społecznych																													
040		100	40	40	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
2. Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, inwestycje ograniczające zużycie energii, wykorzystanie energii w procesie produkcyjnym, zastosowanie efektywnych energetycznie urządzeń, kompleksowa modernizacja energetycznych budynków w przedsiębiorstwach, wymiana urządzeń na energooszczędne wraz z instalacją urządzeń OZE																													
044/045		40	40	40	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
3. Budowa/rozbudowa/modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych wraz z magazynami ciepła celami transformacji w kierunku niskiemocyjnym oraz uzyskaniu statusu efektywnych systemów ciepłowniczych																													
044/045		40	40	40	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
4. Wymiana/modernizacja oszklonienia okien w energooszczędne																													
046		100	40	40	IA	IA				X		X		X		X		X		X		X		X					
5. Działania podnoszące ogólną wiedzę mieszkańców, przedsiębiorców i władze w zakresie rozwiązań innowacyjnych sposobów oszczędności w energię, prowadzących do jej oszczędności																													

Tabela	5/1	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 1 Konkurencyjna gospodarka
Cel programu		1(i) Rozwijanie i wzmocnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii
Typ działań		Wsparcie infrastruktury B+R przedsiębiorstw, o ile służy realizacji agendy badawczej
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	Działanie jest związane ze wsparciem projektów badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw uwzględniających możliwość rozwoju istniejącego lub stworzenia nowego zaplecza badawczo-rozwojowego służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, tj. zastosowania inteligentnych technologii informacyjnych i cyfrowych usługi pozwalających na dostosowanie podmiotów do wdrażania idei Przemysłu 4.0. Część interwencji koncentruje się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu tj. wspierane będą działania przedsiębiorstw wprowadzających na rynek nowe produkty lub usługi lub wymagających wsparcia w zakresie dostosowania się do zmiennych warunków rynkowych, dotyczące zwiększenia ich potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii, w szczególności w zakresie cyfryzacji, automatyzacji i robotyzacji, gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ) oraz gospodarki niskoemisyjnej. Zaplanowany zakres działania z uwagi na swoją specyfikę nie będzie miał żadnego lub znaczącego przewidywanego wpływu na ten cel środowiskowy, czyli nie będzie prowadził do znaczących emisji gazów cieplarnianych, natomiast może przyczynić się do wypracowania nowych rozwiązań wspierających dany cel środowiskowy (m.in. przez wdrożenia z zakresu gospodarki niskoemisyjnej).
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	Działanie jest związane ze wsparciem projektów badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw uwzględniających możliwość rozwoju istniejącego lub stworzenia nowego zaplecza badawczo-rozwojowego służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, tj. zastosowania inteligentnych technologii informacyjnych i cyfrowych usługi pozwalających na dostosowanie podmiotów do wdrażania idei Przemysłu 4.0. Część interwencji koncentruje się na odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu tj. wspierane będą działania przedsiębiorstw wprowadzających na rynek nowe produkty lub usługi lub wymagających wsparcia w zakresie dostosowania się do zmiennych warunków rynkowych, dotyczące zwiększenia ich potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii, w szczególności w zakresie cyfryzacji, automatyzacji i robotyzacji, gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ) oraz gospodarki niskoemisyjnej. Zaplanowany zakres działania z uwagi na swoją specyfikę nie będzie miał negatywnego wpływu na ten cel środowiskowy, a może natomiast może przyczynić się do wypracowania nowych rozwiązań wspierających cel adaptacji do zmian klimatu.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?	x	Działanie jest związane ze wsparciem projektów badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw uwzględniających możliwość rozwoju istniejącego lub stworzenia nowego zaplecza badawczo-rozwojowego służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, tj. zastosowania inteligentnych technologii informacyjnych i cyfrowych usługi pozwalających na dostosowanie podmiotów do wdrażania idei Przemysłu 4.0. Część interwencji koncentruje się na gospodarce niskoemisyjnej, odporności i przystosowaniu się do zmian klimatu tj. wspierane będą działania przedsiębiorstw wprowadzających na rynek nowe produkty lub usługi lub wymagających wsparcia w zakresie dostosowania się do zmiennych warunków rynkowych, dotyczące zwiększenia ich potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii, w tym w szczególności gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ). Działanie będzie wykonywane wg ustalonych prawnie wymogów (przepisy ustawy o odpadach) i zgodnie z Dyrektywą o odpadach 2008/98/WE w szczególności i m.in. w zakresach określających wymogi ponownego użycia, recyklingu i odzysku odpadów budowlanych i rozbiorczych z. W związku z tym, automatycznie, działania ubiegające się o wsparcie, będą musiały wykazać spełnienie tego warunku. Działanie z zasady nie spowoduje szkód dla rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym, lecz może przyczynić się do wypracowania nowych rozwiązań wspierających osiągnięcie niniejszego celu środowiskowego.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?	x	Działanie jest związane ze wsparciem projektów badawczo-rozwojowych przedsiębiorstw uwzględniających możliwość rozwoju istniejącego lub stworzenia nowego zaplecza badawczo-rozwojowego służącego działalności innowacyjnej przedsiębiorstw, tj. zastosowania inteligentnych technologii informacyjnych i cyfrowych usługi pozwalających na dostosowanie podmiotów do wdrażania idei Przemysłu 4.0. Działanie nie będzie prowadziło do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby, ponieważ koncentruje się na gospodarce niskoemisyjnej, tj. wspierane będą działania przedsiębiorstw wprowadzających na rynek nowe produkty lub usługi lub wymagających wsparcia w zakresie dostosowania się do zmiennych warunków rynkowych, dotyczące zwiększenia ich potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii, w tym w szczególności w zakresie gospodarki niskoemisyjnej. Zastosowanie będą miały przepisy określające wymagania dla wyrobów budowlanych, jakie mogą być stosowane na rynku krajowym są zgodne z regulacjami ukształtowanymi w Unii Europejskiej. Ustawa Ponadto realizacja rozbudowy infrastruktury będzie stosowała obowiązujące wymogi względem niebezpiecznych substancji (ustawa o odpadach Dz. U. z 2020 r. poz. 797, 875, 2361), których oddziaływanie na środowisko nie jest znane istotne jest ich składowanie na składowisku odpadów niebezpiecznych.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?		

Tabela	5/2	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet	Priorytet 1 Konkurencyjna gospodarka	
Cel programu	1(i) Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie	
Typ działań	Wsparcie infrastruktury B+R organizacji badawczych - w odniesieniu do publicznej infrastruktury organizacji badawczych przewiduje się możliwość finansowania przedsięwzięć dotyczących infrastruktury, która będzie wykorzystywana, zarówno do działalności gospodarczej, jak i niegospodarczej	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	Działanie związane jest z rozbudową infrastruktury Świętokrzyskiego Kampusu Laboratoryjnego GUM. Działanie nie będzie prowadziło do emisji gazów cieplarnianych i nie wpłynie znacząco na zwiększenie ich emisji. Ewentualne oddziaływania w tym zakresie będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych i będą związane z lokalną i chwilową emisją spalin maszyn budowlanych i zapyleniem w strefie placu budowy - nie będą to jednak aspekty o charakterze istotnym/znaczącym. Rozwiązania dot. poziomów emisyjności gazów cieplarnianych gwarantujące zgodność z celem środowiskowym zostaną zachowane dzięki procedurom wynikającym z krajowych i unijnych przepisów dot. jakości powietrza oraz norm emisji. Dla nowych budynków wartość wskaźnika rocznego zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną EP (na potrzeby ogrzewania, wentylacji oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej) powinna być na poziomie maksymalnie 65 kWh (m2/rok). Spełnienie wymagań NZEB dla nowych budynków oraz wymagań dyrektywy EPBD w odniesieniu do innych budynków jest zapewnione poprzez wdrożenie tych wymagań do krajowych przepisów związanych z projektowaniem i budowaniem budynków – wszystkie nowe budynki muszą spełniać wymagania w zakresie oszczędności energii i izolacyjności cieplnej. Działanie nie spowoduje poważnych i długoterminowych zmian w notowanych poziomach emisji gazów cieplarnianych.
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	Dla zapewnienia adaptacyjności infrastruktury do zmian klimatu, jako że budynki mogą być narażone na fale upałów jest wymagana termoizolacja takich budynków co przyczyni się do zagwarantowania komfortu cieplnego nawet przy ekstremalnie wysokich temperaturach. Obowiązujące krajowe przepisy dotyczące warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (sposób zagospodarowania działki), które są obowiązkowo stosowane w nowopowstających budynkach, przewidują obowiązek zachowania odpowiedniej ilości powierzchni biologicznie czynnej (m.in. dla zapewnienia większej retencyjności terenu, bioróżnorodności, ograniczenia zjawiska miejskiej wyspy ciepła). W celu przystosowania do zmian klimatu nowych budynków wdrażane będą rozwiązania adaptacyjne.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?	x	Działanie związane jest z rozbudową infrastruktury Świętokrzyskiego Kampusu Laboratoryjnego GUM, stąd też przy jego realizacji mogą wystąpić zarówno odpady, jak i konieczność ich zagospodarowania. Dla ograniczenia i uniknięcia wystąpienia zagrożenia celu środowiskowego będą zgodnie z obowiązującym prawem i z chwilą wprowadzenia przepisów Dyrektywą odpadów 2008/98/WE (art. 11, ust. 2, pkt b) na realizację działania nałożone wymogi odnośnie zapobiegania powstawaniu odpadów i ich recyklingu a także GOZ. Za powyższym zastosowanie będą mieć: - Wymóg uzyskania wskaźnika co najmniej 70% (wagowo) odpadów budowlanych i rozbiórkowych innych niż niebezpieczne (z wyłączeniem naturalnie występujących materiałów, o których mowa w kategorii 17 05 04 w europejskim wykazie odpadów ustanowionym decyzją 2000/532/WE) wytworzonych na placu budowy, będzie przygotowywane do ponownego użycia, recyklingu i innego odzysku materiałów, w tym do wypełniania wyrobisk z wykorzystaniem odpadów w celu zastąpienia innych materiałów, zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami oraz unijnym protokołem w sprawie gospodarowania odpadami budowlanymi i rozbiórkowymi. - Ograniczenie na poziomie inwestora wytwarzania odpadów w procesach związanych z budową i rozbiórką, zgodnie z unijnym protokołem w sprawie gospodarowania odpadami budowlanymi i rozbiórkowymi oraz z uwzględnieniem najlepszych dostępnych technik i stosowania selektywnej rozbiórki, aby umożliwić usuwanie i bezpieczne obchodzenie się z substancjami niebezpiecznymi oraz ułatwić ponowne użycie i wysokiej jakości recykling poprzez selektywne usuwanie materiałów, z wykorzystaniem dostępnych systemów sortowania odpadów budowlanych i rozbiórkowych. - Wymóg uwzględnienia GOZ w projektach budowlanych i stosowanych technologiach budowlanych. W szczególności dotyczy to projektowania tak, aby inwestycje były zasobooszczędne i demontowalne, aby umożliwić ponowne użycie i recykling (w odniesieniu do ISO 20887 lub innych norm dotyczących oceny możliwości demontażu lub adaptacji budynków).
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?	x	Działanie związane jest z rozbudową infrastruktury Świętokrzyskiego Kampusu Laboratoryjnego GUM. Działanie nie będzie prowadziło do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby, ponieważ zakłada się budowę energooszczędnych budynków oraz proces realizacji inwestycji prowadzony będzie zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska przed zanieczyszczeniem. Zastosowanie będą miały przepisy określające wymagania dla wyrobów budowlanych, jakie mogą być stosowane na rynku krajowym są zgodne z regulacjami ukształtowanymi w Unii Europejskiej. Ustawa Prawo budowlane przewiduje, że budynki muszą spełniać wymagania podstawowe, w tym m.in. wymaganie w zakresie higieny, zdrowia i środowiska oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych (art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. c i lit. g ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane). W przypadku, gdy inwestycja w działaniu objętym wsparciem planowana będzie na potencjalnie zanieczyszczonym terenie (np. teren poprzemysłowy), wymagane będzie przeprowadzenie badań terenu pod kątem potencjalnych zanieczyszczeń, np. przy użyciu normy ISO 18400. Ponadto realizacja rozbudowy infrastruktury Świętokrzyskiego Kampusu Laboratoryjnego GUM będzie stosowała obowiązujące wymogi względem niebezpiecznych substancji (ustawa o odpadach Dz. U. z 2020 r. poz. 797, 875, 2361), których oddziaływanie na środowisko nie jest znane istotne jest ich składowanie na składowisku odpadów niebezpiecznych.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?		

Tabela	5/3	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 1 Konkurencyjna gospodarka
Cel programu	1(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	
Typ działań	Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości poprzez wsparcie infrastruktury biznesowej	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	Działanie polega na wsparciu infrastruktury biznesowej poprzez rozbudowę zespołu inkubatorów technologicznych i będzie miało ograniczony wpływ na ten cel klimatyczny. Przy realizacji działania należy wziąć pod uwagę parametry energochłonności infrastruktury, która będzie rozbudowywana. W przypadku budowy budynków będą obowiązywały wymogi związane z parametrami technicznymi termoizolacji budynków oraz emisją przy pracach budowlanych. W ramach projektu przeprowadzenie procedury zakupu infrastruktury zgodnie z kryteriami zielonych zamówień publicznych, zwłaszcza w odniesieniu do parametrów związanych ze zużyciem energii w tym gospodarki niskoemisyjnej.
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	Działanie polega na wsparciu infrastruktury biznesowej poprzez rozbudowę zespołu inkubatorów technologicznych i nie powinno wpływać negatywnie na klimat, zarówno ten obecny, jak i przewidywany w przyszłości. Przy realizacji działania dla uzyskania adaptacji do zmian klimatu należy wziąć pod uwagę parametry energochłonności infrastruktury, która będzie rozbudowywana. W przypadku budowy budynków będą obowiązywały wymogi związane z parametrami technicznymi termoizolacji budynków oraz emisją przy pracach budowlanych. W ramach projektu przeprowadzenie procedury zakupu infrastruktury zgodnie z kryteriami zielonych zamówień publicznych, zwłaszcza w odniesieniu do parametrów związanych ze zużyciem energii w tym gospodarki niskoemisyjnej. Działanie będzie działać wspierająco na adaptacyjność woj. świętokrzyskiego do zmian klimatu.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	x	Projekty realizowane w ramach modułu wsparcia infrastruktury biznesowej będą miały ograniczony wpływ na ten cel klimatyczny. W przypadku projektów inwestycyjnych, dla których konieczne będzie uzyskanie wymaganych prawem decyzji i pozwoleń powinna być zachowana również zgodność z zapisami tzw. ramowej dyrektywy wodnej. Dowody potwierdzające merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni poważnych szkód”: - Moduł nie wpływa w znaczący sposób na (i) odnośne części wód (ani nie uniemożliwia osiągnięcia dobrego stanu lub dobrego potencjału, zgodnie z wymogami ramowej dyrektywy wodnej, przez konkretną część wód, z którą jest on związany, lub przez inne części wód w tym samym dorzeczu) lub (ii) chronione siedliska i gatunki bezpośrednio uzależnione od wody.
Przejdzie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?	x	Działanie polega na wsparciu infrastruktury biznesowej poprzez rozbudowę zespołu inkubatorów technologicznych i jego oddziaływanie na cel środowiskowy GOZ należy rozpatrywać mając na uwadze proces budowy budynków i korzystania z infrastruktury. Skutkiem realizacji działania będzie powstawanie odpadów na etapie przygotowania terenów inwestycyjnych oraz budowy powierzchni produkcyjnych i budowy infrastruktury. Przewiduje się stosowanie zasad efektywnego gospodarowania odpadami i zasobami naturalnymi na każdym etapie prowadzonych działań. Procesy przygotowania znaczących (dużych) terenów inwestycyjnych podlegają procedurze oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Prowadzona przyszła działalność na tych terenach będzie zgodna z zasadami zrównoważonych produktów oraz hierarchią postępowania z odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania powstawaniu odpadów. Działanie nie wpłynie znacząco na zwiększenie ilości wytwarzanych odpadów i nie zakłóci możliwości prowadzenia działalności w zgodzie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym. Działanie nie ma związku z przetwarzaniem odpadów ani ze znaczącym wykorzystywaniem zasobów naturalnych. Rozwiązania dot. gospodarowania odpadami i materiałochłonności gwarantujące zgodność z celem środowiskowym zostaną zachowane dzięki procedurom wynikającym z krajowych i unijnych przepisów dot. gospodarowania odpadami oraz projektowania i użytkowania wyrobów. Działanie nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym. Dowody potwierdzające merytoryczną ocenę pod kątem zgodności z zasadą „nie czyni poważnych szkód”: - w sytuacji zaprzestania użytkowania zakupiona infrastruktura utylizowana będzie zgodnie z normami prawa dotyczącymi gospodarowania odpadami lub zaleceniami producenta. - instrument jest zgodny z zasadami zrównoważonych produktów oraz hierarchią postępowania z odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania powstawaniu odpadów.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?	x	Działanie polegające na wsparciu infrastruktury biznesowej przez rozbudowę zespołu inkubatorów technologicznych ma ograniczony wpływ na ten cel klimatyczny. W przypadku powstawania na etapie wdrożeń (np. wymiany urządzeń czy linii produkcyjnych) niebezpiecznych substancji (ustawa o odpadach Dz. U. z 2020 r. poz. 797, 875, 2361), których oddziaływanie na środowisko nie jest znane istotne jest ich składowanie na składowisku odpadów niebezpiecznych. W związku z powyższym zaleca się, aby zawrzeć taki obowiązek w dokumentacji.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	Przygotowanie terenów inwestycyjnych w niektórych przypadkach będzie związane z zajmowaniem terenów dotychczas niezabudowanych, co może spowodować konieczność wycinki drzew i zajęcia siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działania mogłyby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko - czyli powinna być zachowana zgodność z zapisami tzw. dyrektywy OOS, Dyrektywy ptasiej i Dyrektywy siedliskowej. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków.

Tabela	5/4	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska
Cel programu		2 (i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych
Typ działań		2. Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, inwestycje ograniczające zużycie energii, odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, zastosowanie efektywnych energetycznie technologii, kompleksowa modernizacja energetyczna budynków w przedsiębiorstwach, wymiana urządzeń na energooszczędne wraz z instalacją urządzeń OZE.
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	x	Działania mogą mieć jedynie nieznaczny wpływ na ten cel, lub brak wpływu. Bez wpływu pozostaną działania o charakterze systemowym. Działania inwestycyjne mogą wiązać się z nieznacznymi oddziaływaniami jedynie na etapie realizacji. Mogą wiązać się z chwilowym wzrostem zanieczyszczenia wód, związanym z pracami budowlanymi. Są to jednak oddziaływania o charakterze czasowym i lokalnej skali, tak więc nie istnieje ryzyko zagrożenia dla stanu wód powierzchniowych i podziemnych, ani dla stanu środowiska wód morskich. Brak znaczącego oddziaływania zagwarantowany zostanie poprzez zapewnienie zgodności realizowanych inwestycji z przepisami ustawy Prawo wodne. Szczegółowa ocena wpływu będzie mogła zostać przeprowadzona na etapie oceny oddziaływania na środowisko.
Przejdzie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?	x	Działanie nie wpłynie znacząco na zwiększenie ilości wytwarzanych odpadów i nie zakłóci możliwości prowadzenia działalności w zgodzie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym. Działanie nie ma związku ze znaczącym wykorzystywaniem zasobów naturalnych. Ewentualne oddziaływania w tym zakresie będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych i będą związane z wytwarzaniem odpadów budowlanych oraz zużyciem materiałów budowlanych dla potrzeb realizacji przedsięwzięć - nie będą to jednak aspekty o charakterze istotnym/znaczącym. Rozwiązania dot. gospodarowania odpadami i materiałochłonności gwarantujące zgodność z celem środowiskowym zostaną zachowane dzięki procedurom wynikającym z krajowych i unijnych przepisów dot. gospodarowania odpadami oraz projektowania i użytkowania wyrobów. Działanie nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym. Pozytywnym rezultatem działania może być techniczne wsparcie rozbudowy systemu gospodarki o obiegu zamkniętym, ponieważ wtórnym i długoterminowym skutkiem działania będzie ograniczenie zapotrzebowania na zasoby naturalne.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?	x	Działania mogą mieć jedynie nieznaczny wpływ na ten cel, lub brak wpływu. Bez wpływu pozostaną działania o charakterze systemowym. Działania inwestycyjne mogą wiązać się z nieznacznymi oddziaływaniami jedynie na etapie realizacji. Mogą wiązać się z emisją zanieczyszczeń związaną z pracami budowlanymi, jednak oddziaływanie to będzie miało charakter lokalny i krótkotrwały. Brak znaczącego oddziaływania zagwarantowany zostanie poprzez zapewnienie zgodności realizowanych inwestycji z przepisami w zakresie ochrony środowiska, w szczególności ustawy Prawo ochrony środowiska. Szczegółowa ocena wpływu będzie mogła zostać przeprowadzona na etapie oceny oddziaływania na środowisko.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	Ewentualne oddziaływania na bioróżnorodność będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych; mogą one polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań w tym zakresie. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Wtórnym i długoterminowym skutkiem działania będzie ograniczenie zapotrzebowania na zasoby naturalne, co pozwoli na zmniejszenie ryzyko zajmowania terenów naturalnych pod infrastrukturę związaną z wydobywaniem i przetwarzaniem surowców.

Tabela	5/5	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska
Cel programu		2 (ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju
Typ działań		1. Budowy lub rozbudowy instalacji do produkcji energii elektrycznej z OZE wraz z przyłączami i możliwością budowy magazynów energii działających na potrzeby danego źródła OZE w zakresie wytwarzania energii z: <ul style="list-style-type: none"> - wiatru, - biomasy - wody - promieniowania słonecznego - biogazu (wodoru odnawialnego, biometanu) - biopaliw II i III generacji
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: <p>(i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub</p> <p>(ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?</p>		
Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: <p>(i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub</p> <p>(ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub</p> <p>(iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?</p>		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?	x	Działanie może mieć jedynie nieznaczny wpływ na ten cel. Wspierane działania inwestycyjne mogą wiązać się z nieznacznymi oddziaływaniami jedynie na etapie realizacji. Mogą wiązać się z emisją zanieczyszczeń związaną z pracami budowlanymi, jednak oddziaływanie to będzie miało charakter lokalny i krótkotrwały. Nie przewiduje się istotnego zwiększenia emisji zanieczyszczeń w związku z budową nowych instalacji OZE w ramach społeczności energetycznych. W przypadku biogazowni na etapie eksploatacji mogą wystąpić emisje substancji złownonych do powietrza, jednak przy zastosowaniu odpowiednich technologii hermetyzacji nie będą to emisje istotne. Nie przewiduje się wystąpienia jakichkolwiek emisji do wody i gleby. Brak znaczącego oddziaływania zagwarantowany zostanie poprzez zapewnienie zgodności realizowanych inwestycji z przepisami w zakresie ochrony środowiska, w szczególności ustawy Prawo ochrony środowiska. Szczegółowa ocena wpływu będzie mogła zostać przeprowadzona na etapie oceny oddziaływania na środowisko. Działanie jest monitorowane jako wspierające cel związany ze zmianą klimatu o współczynniku 100 % i jako taki uznaje się go za zgodny z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: <p>(i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub</p> <p>(ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?</p>	x	Ewentualne oddziaływania ze strony tego działania na bioróżnorodność będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych; mogą one polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań w tym zakresie. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korzyści ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Wtórny i długoterminowym skutkiem działania będzie ograniczenie zapotrzebowania na zasoby naturalne, co pozwoli na zmniejszenie ryzyka zajmowania terenów naturalnych pod infrastrukturę związaną z wydobyciem i przetwarzaniem surowców. Zakłada się, że procedura ocen oddziaływania na środowisko zastosowana do każdego indywidualnego projektu OZE pozwoli na zaprojektowanie odpowiedniej lokalizacji inwestycji i zastosowanie takich rozwiązań technicznych, które zminimalizują ryzyko szkodliwości dla stanu zachowania siedlisk i gatunków.

Tabela	5/6	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska
Cel programu		2 (ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju
Typ działań		2. Budowy lub rozbudowy instalacji do produkcji ciepła z odnawialnych źródeł energii wraz z możliwością budowy magazynów ciepła działających na potrzeby danego źródła OZE.
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?	x	Nie przewiduje się istotnego zwiększenia emisji zanieczyszczeń w związku z realizacją działania. Działanie zawiera przedsięwzięcia inwestycyjne które mogą wiązać się z nieznacznymi oddziaływaniami jedynie na etapie realizacji, tj. z emisją zanieczyszczeń związaną z pracami budowlanymi, jednak oddziaływanie to będzie miało charakter lokalny i krótkotrwały. Nie przewiduje się wystąpienia jakichkolwiek emisji do wody i gleby. Brak znaczącego oddziaływania zagwarantowany zostanie poprzez zapewnienie zgodności realizowanych inwestycji z przepisami w zakresie ochrony środowiska, w szczególności ustawy Prawo ochrony środowiska. Szczegółowa ocena wpływu będzie mogła zostać przeprowadzona na etapie oceny oddziaływania na środowisko.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	Działanie zawiera i ma specyfikę przedsięwzięć budowlanych. Ewentualne oddziaływania na bioróżnorodność będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych; mogą one polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań w tym zakresie. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Wtórny i długoterminowy skutkiem działania będzie ograniczenie zapotrzebowania na zasoby naturalne, co pozwoli na zmniejszenie ryzyko zajmowania terenów naturalnych pod infrastrukturę związaną z wydobywaniem i przetwarzaniem surowców.

Tabela	5/7	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska
Cel programu		2 (ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju
Typ działań		3. Rozbudowy istniejących instalacji do produkcji energii i ciepła z OZE o magazyny energii działające na potrzeby istniejącego źródła.
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?	x	Nie przewiduje się istotnego zwiększenia emisji zanieczyszczeń w związku z realizacją działania. Działanie zawiera przedsięwzięcia inwestycyjne które mogą wiązać się z nieznacznymi oddziaływaniami jedynie na etapie realizacji, tj. z emisją zanieczyszczeń związaną z pracami budowlanymi, jednak oddziaływanie to będzie miało charakter lokalny i krótkotrwały. Nie przewiduje się wystąpienia jakichkolwiek emisji do wody i gleby. Brak znaczącego oddziaływania zagwarantowany zostanie poprzez zapewnienie zgodności realizowanych inwestycji z przepisami w zakresie ochrony środowiska, w szczególności ustawy Prawo ochrony środowiska. Szczegółowa ocena wpływu będzie mogła zostać przeprowadzona na etapie oceny oddziaływania na środowisko.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	Działanie zawiera i ma specyfikę przedsięwzięć budowlanych. Ewentualne oddziaływania na bioróżnorodność będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych; mogą one polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań w tym zakresie. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działania mogłyby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Wtórny i długoterminowy skutkiem działania będzie ograniczenie zapotrzebowania na zasoby naturalne, co pozwoli na zmniejszenie ryzyko zajmowania terenów naturalnych pod infrastrukturę związaną z wydobyciem i przetwarzaniem surowców.

Tabela	5/8	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska
Cel programu	2 (iv) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego\	
Typ działań	3. Niezbędne działania w zakresie urządzeń wodnych i infrastruktury hydrotechnicznej służących zmniejszeniu skutków powodzi i suszy (w szczególności, modernizacja/odbudowa urządzeń hydrotechnicznych w celu zwiększenia retencji korytowej oraz gruntowo-glebowe, zbiorniki suche, poldery przeciwpowodziowe, wały przeciwpowodziowe), jeśli naturalne mechanizmy ekosystemowe są niewystarczające, a podjęcie tych działań nie zwiększy zagrożenia w sytuacjach nadzwyczajnych	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	x	Nie można wykluczyć, że działanie to może wpływać na jednolite części wód powierzchniowych i wód gruntowych. Dla każdego przypadku (i zgodnie z wymogami prawa oos) przeprowadzona powinna być ocena oddziaływania na środowisko zgodnie z dyrektywą w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, a wszelkie działania ograniczające ryzyko powinny zostać zidentyfikowane i odzwierciedlone w kryteriach finansowania. Szczególną rolę odgrywa kryterium oceny projektowanego przedsięwzięcia o niewystarczalności naturalnych mechanizmów ekosystemowych do zmniejszania skutków powodzi i suszy wraz z warunkiem jego braku zwiększania zagrożenia w sytuacjach nadzwyczajnych. Prowadzone inwestycje w każdym przypadku muszą być zgodne z Ramową Dyrektywą Wodną (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej) i w tym jej transponowanymi przepisami do prawa krajowego. Działanie w zależności od zakresu i skali prowadzonych prac budowlanych czy modernizacyjnych może krótkotrwale lub długoterminowo wpływać na zrównoważone wykorzystanie i ochronę zasobów wodnych, w tym także na stan jednolitych części wód powierzchniowych czy podziemnych. Działanie w zakresie budowy nowych urządzeń wodnych i infrastruktury hydrotechnicznej służącej zmniejszeniu skutków powodzi i suszy wymaga wykazania nadrzędnego interesu publicznego. Gwarancją zapewnienia braku naruszenia przedmiotowego celu jest przygotowanie inwestycji w sposób umożliwiający uzyskanie odpowiednich zgód wodnoprawnych i jej realizacja zgodnie z określonymi w tych zgodach warunkami.
Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	Działanie będzie pośrednio wpływało na ochronę i odbudowę ekosystemów i bioróżnorodności. Istnieje możliwość wystąpienia negatywnego oddziaływania na bioróżnorodność na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych (mogą one polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew, krzewów lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych). Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Działanie może uzupełniająco wspierać istniejące rozwiązania i mechanizmy ekosystemowe retencji wód, działać na rzecz ograniczenia skutków powodzi i susz na środowisko, w tym bioróżnorodność i ochronę lub odbudowę ekosystemów od wód zależnych. Działanie jest monitorowane jako wspierające cele środowiskowe ze współczynnikami środowiskowymi na poziomie 100% i jako taki uznaje się go za zgodny z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.

Tabela	5/9	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska
Cel programu		2 (v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
Typ działań		1. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej (budowa, rozbudowa, modernizacja, przebudowa sieci kanalizacyjnej, w tym instalacja inteligentnych systemów zarządzania siecią) zgodnie z priorytetami Aktualnego Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	Działania związane z rozwojem sieci kanalizacyjnych wpisują się w realizację celu środowiskowego adaptacji do zmian klimatu. Analiza obecnego i przyszłego klimatu wskazuje, że jednym z najważniejszych wyzwań może być bezpieczne dla ludności i środowiska odprowadzenie ścieków. Oddziaływanie na ludność jest istotne z uwagi na dążenie działania do poprawy jakości życia mieszkańców (dostęp do infrastruktury). Działania inwestycyjne mogą wiązać się z chwilowym wzrostem emisji związanymi z pracami budowlanymi (produkty spalania spalin i zapylenie) oraz z oddziaływaniem na przyrodę. Są to jednak oddziaływania o charakterze czasowym i lokalnej skali, tak więc działanie nie ma znaczącego przewidywanego wpływu na cechy klimatu obecnego i niewielki wpływ na cechy klimatu w przyszłości. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą "nie czyni poważnych szkód" w odniesieniu do ocenianego celu.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?		

Tabela	5/10	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska
Cel programu		2 (v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
Typ działań		2. Rozwój infrastruktury w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych (budowa lub poprawa parametrów już istniejących oczyszczalni), w tym wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi, zgodnie z priorytetami AKPOŚK
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	Działania związane z rozwojem infrastruktury oczyszczania ścieków pośrednio wpisują się w realizację celu środowiskowego adaptacji do zmian klimatu. Analiza obecnego i przyszłego klimatu wskazuje, że jednym z najważniejszych wyzwań może być bezpieczne dla ludności i środowiska odprowadzenie ścieków. Oddziaływanie na ludność jest istotne z uwagi na dążenie działania do poprawy jakości życia mieszkańców (dostęp do infrastruktury). Działania inwestycyjne mogą wiązać się z chwilowym wzrostem emisji związanymi z pracami budowlanymi (produkty spalania spalin i zapylenie) oraz z oddziaływaniem na przyrodę. Są to jednak oddziaływania o charakterze czasowym i lokalnej skali, tak więc działanie nie ma znaczącego przewidywanego wpływu na cechy klimatu obecnego i niewielki wpływ na cechy klimatu w przyszłości. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą "nie czyni poważnych szkód" w odniesieniu do ocenianego celu.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejsie na gospodarke o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?		

Tabela	5/11	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska
Cel programu		2 (v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej
Typ działań		3. Projekty z zakresu rozbudowy systemów wodociagowych (nowe sieci wodociagowe, nowe stacje uzdatniania wody, instalacja inteligentnych systemów zarządzania siecią, jedynie jako element projektów wodno-kanalizacyjnych
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	Działania związane z z rozbudową systemów wodociagowych, a szczególnie inteligentnych systemów zarządzania siecią wpisują się w realizację celu środowiskowego adaptacji do zmian klimatu. Analiza obecnego i przyszłego klimatu wskazuje, że jednym z najważniejszych wyzwań może być dostarczenie wody pitnej dla ludzi. Oddziaływanie na ludność jest istotne z uwagi na dążenie działania do poprawy jakości życia mieszkańców (dostęp do infrastruktury i zasobów wodnych wody pitnej). Działania inwestycyjne mogą wiązać się z chwilowym wzrostem emisji związanymi z pracami budowlanymi (produkty spalania spalin i zapylenie) oraz z oddziaływaniem na przyrodę. Są to jednak oddziaływania o charakterze czasowym i lokalnej skali, tak więc działanie nie ma znaczącego przewidywanego wpływu na cechy klimatu obecnego i niewielki wpływ na cechy klimatu w przyszłości. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą "nie czyni poważnych szkód" w odniesieniu do ocenianego celu.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?		

Tabela	5/12	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet	Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska	
Cel programu	2 (v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	
Typ działań	4. Zwiększenie efektywności dostaw wody (w tym ograniczanie strat wody), rozwój systemów ujęć, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody do spożycia (modernizacja, naprawa sieci wodociągowej wraz z instalacją inteligentnych systemów zarządzania siecią oraz modernizacja stacji uzdatniania wody), jako element projektu wodno-kanalizacyjnego lub jako samodzielny projekt (niezależnie od inwestycji ściekowych w AKPOŚK)	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	Działania związane ze zwiększaniem efektywności dostaw wody, a w tym inteligentnych systemów zarządzania siecią wpisują się w realizację celu środowiskowego adaptacji do zmian klimatu. Analiza obecnego i przyszłego klimatu wskazuje, że jednym z najważniejszych wyzwań może być dostarczenie wody pitnej dla ludzi. Oddziaływanie na ludność jest istotne z uwagi na dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców (dostęp do infrastruktury i zasobów wodnych wody pitnej). Działania inwestycyjne mogą wiązać się z chwilowym wzrostem emisji związanymi z pracami budowlanymi (produkty spalania spalin i zapylenie) oraz z oddziaływaniem na przyrodę. Są to jednak oddziaływania o charakterze czasowym i lokalnej skali, tak więc działanie nie ma znaczącego przewidywanego wpływu na cechy klimatu obecnego i niewielki wpływ na cechy klimatu w przyszłości. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą "nie czyni poważnych szkód" w odniesieniu do ocenianego celu.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejęcie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?		

Tabela	5/13	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska
Cel programu		2 (vi) Wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym
Typ działań		3. Zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych w tym azbestu z gospodarstw domowych (budynki mieszkalne i gospodarce).
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	X	Działanie pośrednio powinno wpływać na poprawę stanu wód gruntowych. Wsparcie w szerszym kontekście celu ocenianego środowiskowego będzie sprzyjało dobremu stanowi wód podziemnych i środowiska wód morskich. Oczekuje się, że w wyniku realizacji inwestycji wdrożone zostaną rozwiązania alternatywne dla substancji niebezpiecznych (zgodnie z przepisami krajowymi). Działanie uznaje się za zgodne z zasadą "nie czyni poważnych szkód" w odniesieniu do ocenianego celu.
Przejsie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?	X	Działanie będzie wspierać rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym. Ewentualne oddziaływania w tym zakresie będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych usuwania azbestu i (demontaż, transport i unieszkodliwienie materiałów azbestowych) będą związane z wytwarzaniem odpadów szczególnie szkodliwych i budowlanych oraz zużyciem materiałów budowlanych dla potrzeb realizacji przedsięwzięć - nie będą to jednak aspekty o charakterze istotnym/znaczącym. Rozwiązania dot. gospodarowania odpadami i materiałochłonności gwarantujące zgodność z celem środowiskowym zostaną zachowane dzięki procedurom wynikającym z krajowych i unijnych przepisów dot. gospodarowania odpadami (w tym dotyczących azbestu) oraz projektowania i użytkowania wyrobów. Oczekuje się, że w wyniku realizacji inwestycji wdrożone zostaną rozwiązania alternatywne dla substancji niebezpiecznych (zgodnie z przepisami krajowymi). Działanie nie ma znaczącego przewidywalnego wpływu na cel środowiskowy co uznaje się go za zgodne z zasadą "nie czyni poważnych szkód" w odniesieniu do celu.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	X	Działanie na etapie realizacji przedsięwzięć usuwania azbestu może prowadzić do powstawania ewentualnego oddziaływania na stan zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zainteresowaniem Unii. Środki uregulowane w prawnych wymogach co do prowadzenia usuwania azbestu, jego transportu, unieszkodliwiania itp. dają gwarancję zgodności z ocenianym celem środowiskowym. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Działanie nie ma znaczącego przewidywalnego wpływu na cel środowiskowy co uznaje się go za zgodne z zasadą "nie czyni poważnych szkód" w odniesieniu do celu.

Tabela	5/14	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 2. Region przyjazny dla środowiska
Cel programu		2 (vi) Wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym
Typ działań		4. Wsparcie instalacji termicznego przetwarzania odpadów medycznych i weterynaryjnych.
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	X	Działanie nie doprowadzi do znacznego zwiększenia emisji gazów cieplarnianych. W każdym zakładzie istnieje plan monitorowania ucieczki emisji gazów cieplarnianych, w szczególności ze składowanych odpadów, które mają zostać przetworzone. Zagwarantowanie zgodności z celem środowiskowym mieści się w narzędziach prawa krajowego w zakresie przepisów określających zarówno normy emisji gazów cieplarnianych, jak i wymogi techniczne instalacji termicznego przetwarzania odpadów oraz monitoringu procesu D10 (przekształcanie termiczne odpadów medycznych i weterynaryjnych na lądzie).
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	X	Działanie z uwagi na swój charakter przedsięwzięcia inwestycyjnego (budowane i infrastruktura służąca termicznemu przetwarzaniu odpadów medycznych i weterynaryjnych) będzie pośrednio wspierało dążenie celu środowiskowego związane z adaptacją do zmian klimatu. W celu zagwarantowania zgodności z celem i zgodnie z obowiązującymi przepisami działanie będzie spełniało wymóg, zgodnie z którym rozwiązania w zakresie adaptacji nie mogą wywierać niekorzystnego wpływu na działalność w zakresie adaptacji ani na poziom odporności na fizyczne zagrożenia klimatyczne innych osób, przyrody, aktywów oraz innej działalności gospodarczej. Założeniem programowym jest by gdzie będzie to zasadne i możliwe, zastosowano rozwiązania w zakresie obiegu cyrkularnego (w tym efektywności energetycznej i użycia energii z OZE) jak również elementy sprzyjające adaptacji do zmiany klimatu i łagodzeniu jej skutków (w szczególności zielona i niebieska infrastruktura). Dopuszczalnym i określonym prawnie sposobem przetwarzania odpadów medycznych i weterynaryjnych jest ich przekształcanie termiczne na lądzie (D10 - tzw. proces D10), na ten proces nałożony jest obowiązek monitoringu. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą "nie czyni poważnych szkód" w odniesieniu do ocenianego celu.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejsście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?	X	Działanie bezpośrednio związane jest z zakresem celu środowiskowego gospodarki GOZ i zapobiegania powstawania odpadów, ma charakter techniczny - inwestycyjny w zakresie termicznego przetwarzania odpadów medycznych i weterynaryjnych. Celem tego środka jest wycofanie odpadów nienadających się do recyklingu czy zwykłego składowania odpadów z uwagi na wymogi sanitarne (w tym zakaźne). Działanie będzie realizowane zgodnie i z gwarancją dotrzymania obowiązujących wymogów ustalonych w przepisach prawa krajowego z zakresie unieszkodliwiania oraz magazynowania odpadów medycznych i odpadów weterynaryjnych. Dopuszczalnym i określonym prawnie sposobem przetwarzania odpadów medycznych i weterynaryjnych jest ich przekształcanie termiczne na lądzie (D10 - tzw. proces D10), na ten proces nałożony jest obowiązek monitoringu. W tym konkretnym przypadku działalność wspierana w ramach działania ma nieznaczny przewidywalny wpływ na ten cel środowiskowy, biorąc pod uwagę zarówno jego bezpośrednie, jak i najistotniejsze pośrednie skutki w perspektywie całego cyklu życia. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa krajowego na etapie budowy działanie podlega ocenie oddziaływania na środowisko (OOS), przy zastosowaniu tego narzędzia nie oczekuje się znaczących skutków na GOZ, i znacznego zwiększenia spalania, proces D10 jest jedynym właściwym prawnie sposobem unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą "nie czyni poważnych szkód" w odniesieniu do ocenianego celu.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?		

Tabela	5/15	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 4. Dostępne świętokrzyskie
Cel programu		3 (ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i interdyscyplinarnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej
Typ działań		Zwiększenie dostępności transportowej poprzez budowę, rozbudowę i przebudowę sieci dróg wojewódzkich, w tym szczególnie połączeń włączających do sieci TEN-T, obwodnic, a także połączeń służących budowie kluczowych powiązań transportowych
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	Zakłada się, realizacja działań dotyczących budowy infrastruktury drogowej pośrednio doprowadzi do emisji gazów cieplarnianych w związku ze spalaniem paliw. Na etapie projektów budowy infrastruktury drogowej mogą zostać wygenerowane potencjalne emisje gazów cieplarnianych związane z ruchem ciężkich pojazdów. Potencjalne zwiększone emisje będą występować na etapie prac budowlanych i powinny ustąpić po ich zakończeniu. Przewidywanym rezultatem realizacji działania będzie podniesienie efektywności sieci transportowej. Budowa nowych dróg i obwodnic powinna umożliwić wyprowadzenie ruchu tranzytowego z miejscowości, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców i wzrostu bezpieczeństwa. W perspektywie długoterminowej (etap eksploatacji) przewiduje się, że realizacja inwestycji dotyczących budowy nowych dróg może przyczynić się co najmniej do ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w związku z intensywnym ruchem pojazdów (zwiększenie przepustowości dróg, zwiększenie płynności). Jednocześnie sama budowa nowych dróg nie przynosi istotnych zmian w emisji spalinyowych. Efekt ograniczenia emisji gazów cieplarnianych osiągnięty jest głównie dzięki upływności ruchu, co prowadzi do zmniejszenia zużycia paliwa. Zastosowanie odpowiednich środków zaradczych, np. wprowadzanie zieleni przydrożnej; promowanie pojazdów napędzanych alternatywnymi paliwami, szczególnie w odniesieniu do pojazdów ciężarowych i autobusów (co w ramach poszczególnych priorytetów jest planowane do realizacji), czy też wyprowadzanie ruchu pojazdów poprzez obwodnice (w ramach działań związanych z budową infrastruktury drogowej), przywrócenie poprzedniego stanu siedlisk lub utworzenie nowych siedlisk, poprawa stanu pozostałych siedlisk proporcjonalnie do ewentualnych strat) powinno zminimalizować potencjalne negatywne oddziaływanie na etapie eksploatacji. Można zatem stwierdzić, że przy odpowiednio prowadzonych pracach budowlanych i ujętych na etapie prac projektowych rozwiązań minimalizujących, realizacja działania nie powinna istotnie przyczynić się do znacznych emisji gazów cieplarnianych. W przypadku inwestycji publicznych działanie powinno być zgodne z kryteriami zielonych zamówień publicznych (np. przeprowadzenie procedury o udzielenie zamówienia zgodnie z kolejnością: wybór zespołu projektowego i wykonawców, opracowanie projektu technicznego i wymagań eksploatacyjnych, przebudowa drogi, użytkowanie drogi, utrzymanie i eksploatacja drogi, wycofanie z użytku; przeprowadzenie oceny cyklu życia głównych elementów drogi, pomiar śladu węglowego głównych elementów drogi, wykorzystanie materiałów spełniających, np. minimalny wymóg dotyczący zawartości materiałów z recyklingu – zgodnie z obowiązującymi normami ISO w zakresie, np. kruszyw, nawierzchni asfaltowej, nawierzchni betonowej, mieszanek związanych spoiwem hydraulicznym, gruntu stabilizowanego, obniżenie emisji z transportu materiałów ciężkich (kruszyw wykorzystywanych na potrzeby głównych elementów drogi); specyfikacja, zamówienie i wykorzystanie materiałów budowlanych o niskim wpływie na środowisko; uwzględnienie w projekcie nominalnego okresu użytkowania zmodernizowanej/przebudowanej drogi, np. trwałość 15 lat w przypadku warstwy wiążącej z możliwością skrócenia tego okresu do co najmniej 10 lat w przypadku szczególnych warunków (takich jak ostry klimat); 20 lat w przypadku warstwy podbudowy zasadniczej dla nawierzchni elastycznych/półsztywnych oraz w przypadku płyt betonowych dla nawierzchni sztywnych; 40 lat w przypadku podbudowy pomocniczej). W przypadku inwestycji infrastrukturalnych działania powinny być uodpornione na zmianę klimatu i zmiany środowiskowe (zgodnie z rekomendacjami Komisji Europejskiej w sprawie wycyfracji dot. podniesienia odporności wrażliwych inwestycji infrastrukturalnych na zmiany klimatu inwestycji liniowe, w tym linie drogowe, stanowią przedsięwzięcia znajdujące się w grupie przedsięwzięć szczególnie narażonych na wpływ ekstremalnych czynników atmosferycznych ze względu na czasookres eksploatacyjny wynoszący powyżej 20 lat, kiedy to prawdopodobieństwo wystąpienia i konsekwencje zmian klimatycznych będą najbardziej odczuwalne). Powinny być eptnione wymogi określone w odpowiedniej części przepisów UE dotyczących środowiska (w szczególności ocen środowiskowych). W przypadku inwestycji dotyczących budowy dróg, w przypadkach uwzględnionych w obowiązujących przepisach, należy przeprowadzić ocenę oddziaływania na środowisko i wdrożyć wnioski z tej oceny (rozwiązania alternatywne, działania minimalizujące, oddziaływania skumulowane, potencjalne oddziaływania transgraniczne)
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	x	Nie przewiduje się, realizacja działań dotyczących budowy dróg będzie zagrażała dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych. Potencjalnym prawdopodobieństwem wystąpienia negatywnego oddziaływania charakteryzują się przedsięwzięcia związane z budową odcinków infrastruktury drogowej, wymagającą przez to zajęcia dodatkowego terenu oraz prowadzenia głębokich wykopów i konieczności ich odwodnienia. Wiąże się to m.in. ze zwiększeniem ryzyka przedostawania się zanieczyszczeń w trakcie budowy drogi (awaria urządzeń, maszyn), która powinna ustąpić w chwili usunięcia awarii. Potencjalnie na etapie eksploatacji może dojść do awarii drogowej lub wypadku/stłuczki i spowodować wycieki substancji ropopochodnych, a następnie ich migrację do wód powierzchniowych lub przeciek poprzez grunt do wód gruntowych. Mieszana substancja ropopochodnych i innych związków chemicznych z wodą spływającą z powierzchni drogi stanowi zagrożenie zwłaszcza dla otoczenia tras o dużym obciążeniu ruchem. W celu zapewnienia ochrony zasobów wodnych, na etapie prac projektowych i przygotowania do realizacji działań dotyczących budowy dróg uwzględnione powinny zostać parametry mające bezpośredni wpływ na jakość i stan zasobów wodnych i zastosowane odpowiednie środki zaradcze, np. stosowanie sprawnego technicznie sprzętu, wyłączenie sprzętu na czas postoju, wprowadzanie zieleni przydrożnej lub pasów zieleni, montaż urządzeń podczyszczających w przypadku ich braku (w uzasadnionych przypadkach). Prowadzone prace i odpowiednio zabezpieczone tereny robót, powinny ograniczyć ewentualne czynniki do krótkotrwałych i chwilowych oddziaływań, które ustąpią po zrealizowaniu inwestycji. Podsumowując, w perspektywie długoterminowej realizacja działania zagrażała dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych. Nie przewiduje się, że realizacja działań polegających na budowie infrastruktury drogowej będzie zagrażała dobremu stanowi środowiska wód morskich, ponieważ inwestycje zlokalizowane w ramach omawianego celu są zlokalizowane poza zasięgiem występowania wód morskich. W przypadku inwestycji publicznych działanie powinno być zgodne z kryteriami zielonych zamówień publicznych (np. przeprowadzenie procedury o udzielenie zamówienia zgodnie z kolejnością: wybór zespołu projektowego i wykonawców, opracowanie projektu technicznego i wymagań eksploatacyjnych, przebudowa drogi, użytkowanie drogi, utrzymanie i eksploatacja drogi, wycofanie z użytku; przeprowadzenie oceny cyklu życia głównych elementów drogi, pomiar śladu węglowego głównych elementów drogi, wykorzystanie materiałów spełniających, np. minimalny wymóg dotyczący zawartości materiałów z recyklingu – zgodnie z obowiązującymi normami ISO w zakresie, np. kruszyw, nawierzchni asfaltowej, nawierzchni betonowej, mieszanek związanych spoiwem hydraulicznym, gruntu stabilizowanego, obniżenie emisji z transportu materiałów ciężkich (kruszyw wykorzystywanych na potrzeby głównych elementów drogi); specyfikacja, zamówienie i wykorzystanie materiałów budowlanych o niskim wpływie na środowisko; uwzględnienie w projekcie elementów kontrolujących zanieczyszczenie wód opadowych wraz z podaniem dowodów w postaci informacji i referencji dotyczących odpowiednich zamówień z ostatnich 5 lat, w ramach których zrealizowano powyższe elementy; uwzględnienie w projekcie rozwiązań za projekty systemów odwadniania obejmujących inżynierskie rozwiązania ekologiczne, np. opaski żywire, porośniętą trawę rowy, zbiorniki retencyjne). W przypadku inwestycji infrastrukturalnych inwestycje powinny zostać uodpornione na zmianę klimatu i zmiany środowiskowe. Nie przewiduje się, aby działanie istotnie w znaczący sposób wpływało na jednolite części wód (ani na uniemożliwienie osiągnięcia dobrego stanu lub realizacja nie może powodować znaczącego negatywnego wpływu na stan i potencjał jednolitych części wód, przez konkretną część wód, z którą jest on związany, lub przez inne części wód w tym samym dorzeczu) lub (ii) chronione siedliska i gatunki bezpośrednio uzależnione od wody.

<p>Przejdźcie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek:</p> <p>(i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytworzenia, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub</p> <p>(ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub</p> <p>(iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?</p>	x	<p>Działanie nie wpłynie na zwiększenie ilości wytworzonych odpadów i nie zakłóci możliwości prowadzenia działalności w zgodzie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym. Ewentualne oddziaływania w tym zakresie będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych i będą związane z wytworzeniem odpadów budowlanych oraz zużyciem materiałów budowlanych dla potrzeb realizacji przedsięwzięć - nie będą to jednak aspekty o charakterze istotnym/znaczącym. Rozwiązania dot. gospodarowania odpadami i materiałochłonności gwarantujące zgodność z celem środowiskowym zostaną zachowane dzięki procedurom wynikającym z krajowych i unijnych przepisów dot. gospodarowania odpadami oraz projektowania i użytkowania wyrobów. Działanie nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym.</p>
<p>Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?</p>	x	<p>Realizacja działania związanego z budową dróg prawdopodobnie spowoduje powstawaniu wykopów i odkładanie mas ziemnych. W związku z tym można spodziewać się, że część nadmiarów mas ziemnych nie będą nadawały się do ponownego wykorzystania. Będą one wymagały przygotowania odpowiednich terenów do ich czasowego gromadzenia przed ostatecznym zagospodarowaniem, zgodnie z Ustawą o odpadach i towarzyszących jej Rozporządzeniach wykonawczych. W przypadku mas ziemnych wydobywanych z gruntów niespoistych, uzyskany materiał będzie można wykorzystać, minimalizując w ten sposób ilość materiałów mogących stanowić odpad. Działania tego typu zmniejszają powierzchnie niezbędne do składowania odpadów, wpłyną także na zmniejszenie uciążliwości towarzyszących ruchowi pojazdów transportowych. Nie prognozuje się wystąpienia odpadów niebezpiecznych. Podczas eksploatacji nowych dróg przewiduje się występowanie szlamów powstających podczas czyszczenia urządzeń podczyszczających wody opadowe lub roztopowe. Ich utylizacja powinna odbywać się zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy. Do realizacji inwestycji powinny być wykorzystywane w pierwszej kolejności kruszywa wydobywane ze złóż już istniejących. Eksploatacja nowych złóż powinna odbywać się z jak najmniejszą presją na środowisko, po uprzednim wykonaniu oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych inwestycji związanych z wydobyciem i produkcją kruszyw. Na podstawie powyższej analizy można stwierdzić, że realizacja przedsięwzięć dotyczących budowy dróg nie spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym oraz nie doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków. Realizacja inwestycji nie doprowadzi również do znacznego zwiększenia wytworzenia, spalania lub unieszkodliwiania odpadów. Potencjalnie powstające odpady generowane będą wyłącznie na etapie budowy dróg, natomiast na etapie eksploatacji przewiduje się że będą to w większości zawiesziny i szlamy usuwane okresowo z urządzeń podczyszczających wody opadowe lub roztopowe, co stanowi typowe działanie eksploatacyjne i utrzymaniowe dróg. DOWODY POTWIERDZAJĄCE MERYTORYCZNĄ OCENĘ POD KĄTEM ZGODNOŚCI Z ZASADĄ "NIE CZYŃ POWAŻNYCH SZKÓD" 1. W przypadku inwestycji publicznych działanie powinno być zgodne z kryteriami zielonych zamówień publicznych (np. przeprowadzenie procedury o udzielenie zamówienia zgodnie z kolejnością: wybór zespołu projektowego i wykonawców, opracowanie projektu technicznego i wymagań eksploatacyjnych, przebudowa drogi, użytkowanie drogi, utrzymanie i eksploatacja drogi, wycofanie z użytku; przeprowadzenie oceny cyklu życia głównych elementów drogi, pomiar śladu węglowego głównych elementów drogi, wykorzystanie materiałów spełniających, np. minimalny wymóg dotyczący zawartości materiałów z recyklingu – zgodnie z obowiązującymi normami ISO w zakresie, np. kruszyw, nawierzchni asfaltowej, nawierzchni betonowej, mieszanek związanych spoiwem hydraulicznym, gruntu stabilizowanego, obniżenie emisji z transportu materiałów ciężkich (kruszyw wykorzystywanych na potrzeby głównych elementów drogi); specyfikacja, zamówienie i wykorzystanie materiałów budowlanych o niskim wpływie na środowisko; przedstawienie planu utrzymania i renowacji, obejmującego na przykład koszty, odstępy między pracami związanymi z utrzymaniem/modernizacją, plan zagęszczenia ruchu; w przypadku wymogu przeprowadzenia obliczenia śladu węglowego, oferent przygotowuje dokument zawierający zagadnienia, np. odsetka urobku i odpadów z budowy i rozbiórki podanych recyklingowi i ponownie wykorzystanych na placu budowy i poza placem budowy). 2. W przypadku inwestycji infrastrukturalnych inwestycje powinny zostać uodpornione na zmianę klimatu i zmiany środowiskowe. 3. Podejmowane działania powinny być zgodne z istniejącymi światowymi, krajowymi, regionalnymi lub lokalnymi planami ograniczenia zanieczyszczeń. 4. Prowadzenie prac projektowych i przedprojektowych oraz na etapie realizacji, przy zachowaniu przepisów Prawa budowlanego, przepisów o drogach publicznych (Ustawa o drogach) oraz przepisów odrębnych, a także ustaleń Polskich Norm i w szczególności obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich użytkowanie. 5. Realizowane działanie powinno być zgodne z zasadami zrównoważonych produktów oraz hierarchią postępowania z odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania powstawaniu odpadów; ewentualne ilości przewidywanych powstających substancji i odpadów, w tym sposób ich utylizacji, powinny zostać uwzględnione na etapie uzyskiwania stosowanych zgód i decyzji. 6. Działanie powinno zapewnić skuteczne i efektywne wykorzystanie odpadów w miejscu ich powstania (np. wydobytych mas ziemnych).</p>
<p>Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek:</p> <p>(i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub</p> <p>(ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?</p>	x	<p>Możliwe jest wystąpienie negatywnego oddziaływania na bioróżnorodność, które będzie występowało na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych (może ono polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych), a także na etapie funkcjonowania/użytkowania zrealizowanych przedsięwzięć (płoszenie zwierząt, kolizje ze zwierzętami, depozycja zanieczyszczeń z ruchu pojazdów, zmiana stosunków wodnych). Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków.</p>

Tabela	5/16	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet	Priorytet 4. Dostępne świętokrzyskie	
Cel programu	3 (ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	
Typ działań	Budowa i modernizacja infrastruktury publicznego transportu zbiorowego, w tym węzłów przesiadkowych, m.in. w celu dostosowania obiektów do potrzeb osób o ograniczonej mobilności i z niepełnosprawnościami, oraz zakup i modernizację taboru autobusowego wykorzystywanego w pozamiejskim publicznym transporcie zbiorowym na zasadach użyteczności publicznej i spełniającego wymogi „czystych ekologicznie pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2009/33/EC (z preferencją dla transportu bezemisyjnego). Wsparcie dla obiektów P+R („parkuj i jedź”) będzie możliwe pod warunkiem zlokalizowania ich poza centrami miast, w miejscach zapewniających odpowiednią integrację z publicznym transportem zbiorowym.	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejsięcie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?	x	Działanie nie wpłynie na zwiększenie ilości wytwarzanych odpadów i nie zakłóci możliwości prowadzenia działalności w zgodzie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym. Dla zużytych baterii litowo-jonowych pochodzących z autobusów elektrycznych przewiduje się stosowanie nowoczesnych systemów recyklingu, regeneracji oraz ponownego użycia zarówno całych urządzeń jak i odzyskanych części/podzespołów. Postępowanie ze zużytymi bateriami z autobusów elektrycznych winno odpowiadać wymogom obowiązującej przepisów prawa w tym przedmiocie. Natomiast, ewentualne oddziaływania związane z odpadami w tym zakresie będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych (jak budowa parkingów "parkuj i jedź") i będą związane z wytwarzaniem odpadów budowlanych oraz zużyciem materiałów budowlanych dla potrzeb realizacji przedsięwzięć - nie będą to jednak aspekty o charakterze istotnym/znaczącym. Rozwiązania dot. gospodarowania odpadami i materiałochłonności gwarantujące zgodność z celem środowiskowym zostaną zachowane dzięki procedurom wynikającym z krajowych i unijnych przepisów dot. gospodarowania odpadami oraz projektowania i użytkowania wyrobów. Działanie nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	Możliwe jest wystąpienie negatywnego oddziaływania na bioróżnorodność, które będzie występowało na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych budowy parkingów "parkuj i jedź" (może ono polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych), a także na etapie funkcjonowania/użytkowania zrealizowanych przedsięwzięć (płoszenie zwierząt, kolizje ze zwierzętami, depozycja zanieczyszczeń z ruchu pojazdów, zmiana stosunków wodnych). Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Zgodnie z powyższym działanie uznaje się że jest zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.

Tabela	5/17	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet	Priorytet 4. Dostępne świętokrzyskie	
Cel programu	3 (ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	
Typ działań	Wsparcie dla transportu intermodalnego poza TEN-T, poprzez inwestycje w budowę portu przeładunkowego, umożliwiającego dekarbonizację transportu towarowego i jego przeniesienie z dróg na tory	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	Działanie będzie miało pozytywny wpływ na cel związany z obniżeniem emisji gazów cieplarnianych. Na etapie realizacji przedsięwzięć podejmowane działania mogą wiązać się z nieznacznymi emisjami - z chwilowym wzrostem zanieczyszczenia powietrza związanym z pracami budowlanymi (produkty spalania spalin i zapylenie). Są to jednak oddziaływania o charakterze czasowym i lokalnej skali, tak więc nie istnieje ryzyko zagrożenia dla stanu jakości powietrza atmosferycznego. Działanie jest monitorowane jako wspierające cel związany ze zmiany klimatu o współczynniku 40% i jako takie uznaje się je za zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	Działanie wpisuje się w realizację celu środowiskowego adaptacji do zmian klimatu. Projekty o charakterze inwestycyjnym mogą wiązać się z chwilowym wzrostem zanieczyszczenia powietrza związanym z pracami budowlanymi (m.in. produkty spalania spalin i zapylenie). Są to jednak oddziaływania o charakterze czasowym i lokalnej skali, tak więc nie istnieje ryzyko zagrożenia dla stanu jakości powietrza atmosferycznego, czyli bez wpływu na cechy klimatu obecnego. Działania będą miały wpływ na kształtowanie cech klimatu w przyszłości. Oddziaływanie na ludność jest istotne z uwagi na dążenie działania do poprawy jakości życia mieszkańców (w tym dostęp do infrastruktury). Działanie jest monitorowane jako wspierające cel związany ze zmiany klimatu o współczynniku 40% i jako takie uznaje się je za zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	x	Działanie może się wiązać z prowadzeniem prac budowlanych. Obowiązujące przepisy o warunkach technicznych w budownictwie, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie środowiska zapewniają konieczność zapewnienia trwałej i bezpiecznej infrastruktury oraz gwarantują wysoki poziom zabezpieczenia środowiska przed znaczącym negatywnym oddziaływaniem. Ewentualne oddziaływanie pośrednie i wtórne zostanie wykluczone lub zminimalizowane dzięki zastosowaniu krajowych przepisów o ochronie środowiska. Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na ten cel środowiskowy, czyli nie będzie pogarszać uwarunkowań w zakresie wykorzystania i ochrony zasobów wodnych - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Przejsięcie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?	x	Działanie nie wpłynie na zwiększenie ilości wytwarzanych odpadów i nie zakłóci możliwości prowadzenia działalności w zgodzie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym. Ewentualne oddziaływania w tym zakresie będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych i będą związane z wytwarzaniem odpadów budowlanych oraz zużyciem materiałów budowlanych dla potrzeb realizacji przedsięwzięć - nie będą to jednak aspekty o charakterze istotnym/znaczącym. Rozwiązania dot. gospodarowania odpadami i materiałochłonności gwarantujące zgodność z celem środowiskowym zostaną zachowane dzięki procedurom wynikającym z krajowych i unijnych przepisów dot. gospodarowania odpadami oraz projektowania i użytkowania wyrobów. Działanie nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?	x	Działanie będzie wiązało się z przeprowadzeniem prac budowlanych. Obowiązujące przepisy o warunkach technicznych w budownictwie, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie środowiska zapewniają konieczność zapewnienia trwałej i bezpiecznej infrastruktury oraz gwarantują wysoki poziom zabezpieczenia środowiska przed znaczącym negatywnym oddziaływaniem. Działanie nie wiąże się z wytwarzaniem i emitowaniem znacznych ilości zanieczyszczeń (poza lokalnymi krótkotrwałymi oddziaływaniami o niewielkiej skali na etapie prac budowlanych). Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na cel środowiskowy polegający na zapobieganiu zanieczyszczeniom - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”. Działanie jest monitorowane jako wspierające cele środowiskowe ze współczynnikami środowiskowymi na poziomie 40%.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	Możliwe jest wystąpienie negatywnego oddziaływania na bioróżnorodność, które będzie występowało na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych (może ono polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych), a także na etapie funkcjonowania/użytkowania zrealizowanych przedsięwzięć (płoszenie zwierząt, kolizje ze zwierzętami, depozycja zanieczyszczeń z ruchu pojazdów, zmiana stosunków wodnych). Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działania mogłyby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korzyści ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków.

Tabela	5/18	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet	Priorytet 5. Świętokrzyskie dla mieszkańców	
Cel programu	4 (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	
Typ działań	Wspieranie konkurencyjności i odporności sektora turystycznego (ulepszenie infrastruktury turystycznej, dywersyfikacja produktów, zastosowanie modeli biznesowych)	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	W ramach działania przewiduje się ulepszenie infrastruktury turystycznej, co może się wiązać z prowadzeniem prac budowlanych. Na etapie realizacji przewiduje się emisję zanieczyszczeń (gazowych, pyłowych) o znikomej skali i ograniczonym zasięgu. Ze względu na rodzaj emisji i oddziaływań typowych dla tego rodzaju inwestycji, nie występuje ryzyko wystąpienia znaczącego oddziaływania na środowisko. Realizacja działania nie będzie mieć istotnego wpływu na klimat i nie wpłynie na znaczący wzrost emisji gazów cieplarnianych. Z uwagi na powyższe realizacja działań nie ma znaczącego negatywnego wpływu na omawiany cel środowiskowy - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	W ramach działania przewiduje się ulepszenie infrastruktury turystycznej, co może się wiązać z prowadzeniem prac budowlanych. Obowiązujące przepisy o warunkach technicznych w budownictwie, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie środowiska zapewniają konieczność zapewnienia trwałej i bezpiecznej infrastruktury oraz gwarantują wysoki poziom zabezpieczenia środowiska przed znaczącym negatywnym oddziaływaniem. Z uwagi na powyższe realizacja działań nie ma znaczącego negatywnego wpływu na omawiany cel środowiskowy - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	x	W ramach działania przewiduje się ulepszenie infrastruktury turystycznej, co może się wiązać z prowadzeniem prac budowlanych. Obowiązujące przepisy o warunkach technicznych w budownictwie, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie środowiska zapewniają konieczność zapewnienia trwałej i bezpiecznej infrastruktury oraz gwarantują wysoki poziom zabezpieczenia środowiska przed znaczącym negatywnym oddziaływaniem. Ewentualne oddziaływanie pośrednie i wtórne zostanie wykluczone lub zminimalizowane dzięki zastosowaniu krajowych przepisów o ochronie środowiska. Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywalnego wpływu na ten cel środowiskowy, czyli nie będzie pogarszać uwarunkowań w zakresie wykorzystania i ochrony zasobów wodnych - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Przejdźcie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?	x	W ramach działania przewiduje się ulepszenie infrastruktury turystycznej, co może się wiązać z prowadzeniem prac budowlanych. Obowiązujące przepisy o warunkach technicznych w budownictwie, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie środowiska zapewniają konieczność zapewnienia trwałej i bezpiecznej infrastruktury oraz gwarantują wysoki poziom zabezpieczenia środowiska przed znaczącym negatywnym oddziaływaniem. Działanie nie wpłynie na zwiększenie ilości wytwarzanych odpadów i nie zakłóci możliwości prowadzenia działalności w zgodzie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym. Ewentualne oddziaływanie w tym zakresie będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięcia inwestycyjnych i będą związane z wytwarzaniem odpadów budowlanych oraz zużyciem materiałów budowlanych dla potrzeb realizacji przedsięwzięć - nie będą to jednak aspekty o charakterze istotnym/znaczącym. Rozwiązania dot. gospodarowania odpadami i materiałochłonności gwarantujące zgodność z celem środowiskowym zostaną zachowane dzięki procedurom wynikającym z krajowych i unijnych przepisów dot. gospodarowania odpadami oraz projektowania i użytkowania wyrobów. Działanie nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym, uznaje się je za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?	x	W ramach działania przewiduje się ulepszenie infrastruktury turystycznej, co może się wiązać z prowadzeniem prac budowlanych. Obowiązujące przepisy o warunkach technicznych w budownictwie, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie środowiska zapewniają konieczność zapewnienia trwałej i bezpiecznej infrastruktury oraz gwarantują wysoki poziom zabezpieczenia środowiska przed znaczącym negatywnym oddziaływaniem. Działanie nie wiąże się z wytwarzaniem i emitowaniem znacznych ilości zanieczyszczeń (poza lokalnymi krótkotrwałymi oddziaływaniami o niewielkiej skali na etapie prac budowlanych). Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywalnego wpływu na cel środowiskowy polegający na zapobieganiu zanieczyszczeniom - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	W ramach działania przewiduje się ulepszenie infrastruktury turystycznej, co może się wiązać z prowadzeniem prac budowlanych. Obowiązujące przepisy o warunkach technicznych w budownictwie, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie środowiska zapewniają konieczność zapewnienia trwałej i bezpiecznej infrastruktury oraz gwarantują wysoki poziom zabezpieczenia środowiska przed znaczącym negatywnym oddziaływaniem. Ewentualne oddziaływanie na bioróżnorodność mogą polegać np. na ingerencji w siedliska chronionych gatunków w obrębie obiektów budowlanych lub drzewostanu (i in.), na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań w tym zakresie. Nie ma podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.

Tabela	5/19	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 5. Świętokrzyskie dla mieszkańców
Cel programu		4 (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych
Typ działań		Inwestycje w obiekty/miejsca tworzące turystyczne szlaki tematyczne (obiekty/miejsca odwiedzające się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych) lub turystyczne szlaki rodzajowe (np. kajakowe, rowerowe, kamperowe), w tym poprawę ich dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	X	W ramach działania przewiduje się realizację inwestycji dotyczących wzmacniania roli turystyki w makroregionie na poziomie regionalnym jak i lokalnym (w tym m.in. inwestycje w tworzenie szlaków kajakowych). Realizacja w/w działań może pośrednio, negatywnie wpływać na wody i ich jakość. W związku ze wzmożonym, prawdopodobnym napływem turystów zainteresowanych tym produktem turystycznym lokalnie może wystąpić negatywne oddziaływanie na jakość wód, poprzez m.in. wzrost ilości ścieków generowanych przez turystów i w konsekwencji wzrost ilości ścieków odprowadzanych do odbiorników oraz potencjalne ryzyko zanieczyszczenia wód w wyniku zaśmiecania. W związku z prawdopodobną budową lub przebudową infrastruktury kajakowej i innych urządzeń wodnych może lokalnie wystąpić oddziaływanie na nadbrzeża. Zakłada się, że zrealizowana w ramach w/w działania infrastruktura, w tym odpowiednio oznakowane i zabezpieczone szlaki, częściowo zminimalizują negatywne oddziaływanie wywierane przez turystów (np. zabezpieczenie przed zaśmiecaniem). Prawdopodobnie, wraz ze wzrostem ilości turystów, obserwowany może być także wzrost ilości ścieków i związana z tym konieczność ich oczyszczenia zgodnie z wymogami Dyrektywy Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (tzw. Dyrektywa ściekowa), której zapisy wdraża m.in. obowiązująca ustawa Prawo Wodne oraz obowiązujące Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub do ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych. Stosowanie sprawnych technicznie i prawidłowo wykonanych urządzeń oczyszczania ścieków oraz prawidłowa ich eksploatacja powinna zapewnić należyłą ochronę wód, w tym ochronę dobrego stanu lub dobrego potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych i wód gruntowych. Prace hydrotechniczne na etapie prac budowlanych mogą lokalnie i krótkoterminowo powodować ingerencję w struktury stref nadbrzeżnych. Na etapie prac budowlanych może wystąpić awaria sprzętu (maszyn i urządzeń), generująca ryzyko przedostawania się zanieczyszczeń do wód. Potencjalne negatywne oddziaływanie będzie miało charakter tymczasowy i wyłącznie wymiar lokalny, ograniczony do miejsca prowadzenia ewentualnych prac. Przy założeniu odpowiedniego zabezpieczenia terenu prac budowlanych, stosowania sprawnego technicznie sprzętu, oraz na etapie eksploatacji, prawidłowego użytkowania urządzeń do oczyszczania ścieków oraz stosownego oznakowania i zabezpieczenia przed ewentualnym zaśmiecaniem wód, realizacja działania związanego z budową szlaków kajakowych nie powinna znacząco oddziaływać na wody. W przypadku realizacji inwestycji dotyczących pozostałych szlaków turystycznych (np. szlaki rowerowe) wytyczanych pomiędzy obiektami, ewentualne oddziaływanie będą dotyczyło przeważnie etapu ich modernizacji lub budowy. Przy zastosowaniu środków minimalizujących, których przykłady przedstawiono w części 3 oceny, nie przewiduje się, że realizacja w/w działań będzie zagrażać stanowi lub potencjałowi ekologicznemu JCW (Jednolitych Części Wód). Inwestycje w turystykę będą respektować zasadę zrównoważonego oddziaływania na środowisko, potrzebę rozwoju cyfrowego (długoterminowe potrzeby w zakresie cyfrowej i zielonej transformacji), zasadę dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami (w tym osób z niepełnosprawnościami), zasadę stabilności i efektywności finansowej oraz odporności na kryzys. Nie przewiduje się, aby omawiane działania mogły zagrażać dobremu stanowi środowiska wód morskich, ponieważ inwestycje planowane do realizacji w ramach omawianego celu są zlokalizowane poza zasięgiem występowania wód morskich. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.
Przejęcie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	X	W ramach działania przewiduje się projekt związany z tworzeniem szlaków turystycznych i może się wiązać z realizacją prac budowlanych. Ewentualne oddziaływanie na bioróżnorodność będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych, mogą one polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań w tym zakresie. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działania mogłyby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.

Tabela	5/20	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet	Priorytet 6. Wspólnota i przestrzeń	
Cel programu	5 (i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	
Typ działań	1. Wsparcie w zakresie turystyki: Wsparcie obejmie projekty dotyczące centrów/punktów informacji kulturalnej i turystycznej oraz budowy, tworzenia, rozwoju tras i szlaków turystycznych odwołujących się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych, edukacyjnych. Rozwojowi turystyki w ramach Miejskich Obszarów Funkcjonalnych będzie sprzyjać także budowa, rozbudowa, modernizacja infrastruktury poprawiającej dostępność obiektów i atrakcji turystycznych oraz promocja walorów środowiskowych regionu, produktów regionalnych.	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przeście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	W ramach działania przewiduje się projekty związane z tworzeniem szlaków turystycznych i infrastruktury towarzyszącej, co może się wiązać z realizacją prac budowlanych. Ewentualne oddziaływania na bioróżnorodność będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych; mogą one polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań w tym zakresie. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.

Cel programu	5 (i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	
Typ działań	2. Wsparcie w zakresie kultury i dziedzictwa kulturowego: Wsparcie obejmuje wzmocnienie potencjału województwa w zakresie ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego. Realizacja inwestycji przyczyni się do zachowania dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenia dostępu mieszkańców regionu do dóbr kultury.	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejęcie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	Działanie obejmuje projekty związane z budową lub rebudową obiektów kultury i dziedzictwa kulturowego (dla których na etapie prowadzonych prac budowlanych przewiduje się emisję zanieczyszczeń o niskiej skali i ograniczonym zasięgu) oraz projekty związane z udostępnianiem i ochroną ruchomych dóbr kultury. Ewentualne oddziaływania na bioróżnorodność mogą polegać np. na ingerencji w siedliska chronionych gatunków w obrębie obiektów budowlanych lub drzewostanu (i in.), na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań w tym zakresie. Nie ma podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.

Tabela	5/22	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet		Priorytet 6. Wspólnota i przestrzeń
Cel programu	5 (i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	
Typ działań	<p>4. Wsparcie w zakresie rewitalizacji miast - fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych: dotychczasowe doświadczenia w tym zakresie wskazują, że rewitalizacja ma duży wpływ na lokalny rozwój środowiskowy, społeczny i gospodarczy. Kontynuacja działań rewitalizacyjnych pozwoli na ożywienie zdegradowanych obszarów miast, które utraciły swoją pierwotną funkcję. Powyższe zamierzenia będą realizowane poprzez m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prace remontowo-budowlane istniejących zdegradowanych budynków i obiektów oraz budowa nowych budynków (w wyjątkowych, uzasadnionych sytuacjach) w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub rekreacyjnych, - roboty budowlane, restauratorskie i konserwatorskie obiektów zabytkowych, znajdujących się w rejestrze zabytków oraz obiektów położonych w strefie ochrony konserwatorskiej, wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z danym obiektem, - zagospodarowanie terenów i przestrzeni na obszarze rewitalizacji, w tym istniejących terenów zielonych, w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub rekreacyjnych, - budowa, rozbudowa i przebudowa podstawowej infrastruktury komunalnej, w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych, - elementem planowanych do wsparcia projektów rewitalizacyjnych będą inwestycje, dotyczące systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego (np. monitoring, oświetlenie) oraz inne inwestycje ukierunkowane na poprawę jakości przestrzeni publicznych (w tym: termomodernizacja budynków), a także inwestycje w zakresie OZE. 	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni, dla których na etapie prowadzonych prac budowlanych przewiduje się emisję zanieczyszczeń (gazowych, pyłowych) o znikomej skali i ograniczonym zasięgu. Ze względu na rodzaj emisji i oddziaływań typowych dla tego rodzaju inwestycji, nie występuje ryzyko wystąpienia znaczącego oddziaływania na środowisko. Realizacja działań nie będzie mieć istotnego wpływu na klimat i nie wpłynie na znaczący wzrost emisji gazów cieplarnianych. Z uwagi na powyższe realizacja działań nie ma znaczącego negatywnego wpływu na omawiany cel środowiskowy - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni. Działanie nie wiąże się ze znaczącymi ingerencjami w środowisko przyrodnicze; nieznaczne oddziaływania mogą wystąpić w przypadku konieczności zajęcia terenów dotychczas niezabudowanych - przy czym charakter działania wskazuje, że z pewnością nie chodzi tu o znaczące ingerencje w środowisko, a oddziaływania w tym zakresie zostaną wyeliminowane lub zminimalizowane dzięki zastosowaniu krajowych przepisów o ochronie środowiska. W przypadku renowacji istniejących obiektów budowlanych zwiększy się stopień adaptacji do zmian klimatu. Działania będą miały wpływ na cel adaptację do zmian klimatu przez podnoszenie odporności terenów miejskich i ograniczanie zjawiska miejskiej wyspy ciepła poprawę parametrów termicznych budynków. Na etapie realizacji przedsięwzięć działania mogą wiązać się z nieznacznymi emisjami - z chwilowym wzrostem zanieczyszczenia powietrza związanym z pracami budowlanymi (produkty spalania spalin i zapylenie). Są to jednak oddziaływania o charakterze czasowym i lokalnej skali, tak więc nie istnieje ryzyko zagrożenia dla stanu jakości powietrza atmosferycznego, czyli bez wpływu na klimat obecny i przyszłe jego cechy. Z uwagi na powyższe realizacja działań nie ma znaczącego negatywnego wpływu na omawiany cel środowiskowy - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	x	W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni. Działanie nie wiąże się ze znaczącymi ingerencjami w środowisko wodne; nieznaczne oddziaływania mogą wystąpić w przypadku przekształcenia terenów dotychczas niezabudowanych - przy czym charakter działania wskazuje, że z pewnością nie chodzi tu o znaczące ingerencje w środowisko, a oddziaływania w tym zakresie zostaną wyeliminowane lub zminimalizowane dzięki zastosowaniu krajowych przepisów o ochronie środowiska. Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na cel środowiskowy polegający na ochronie wód - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Przejdzie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytworzenia, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym?	x	W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni. Aspekty dotyczące zastosowania materiałów budowlanych i wytworzenia odpadów budowlanych będą zgodne z celem środowiskowym dzięki zastosowaniu krajowych przepisów o ochronie środowiska, wyrobach budowlanych i gospodarowaniu odpadami. Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na ten cel środowiskowy, czyli nie będzie pogarszać uwarunkowań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarowania odpadami - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni. Działanie nie wiąże się z wytwarzaniem i emitowaniem znacznych ilości zanieczyszczeń (poza lokalnymi krótkotrwałymi oddziaływaniami o niewielkiej skali na etapie prac budowlanych). Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na cel środowiskowy polegający na zapobieganiu zanieczyszczeniom - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni. Działanie nie wiąże się ze znaczącymi ingerencjami w środowisko przyrodnicze; nieznaczne oddziaływania mogą wystąpić w przypadku konieczności zajęcia terenów dotychczas niezabudowanych - przy czym charakter działania wskazuje, że z pewnością nie chodzi tu o znaczące ingerencje w środowisko, a oddziaływania w tym zakresie zostaną wyeliminowane lub zminimalizowane dzięki zastosowaniu krajowych przepisów o ochronie środowiska. Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na cel środowiskowy polegający na ochronie i odbudowie bioróżnorodności i ekosystemów - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”. Ewentualne oddziaływania na bioróżnorodność będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych; mogą one polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań w tym zakresie. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działania mogłyby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.

Tabela	5/23	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet	Priorytet 6. Wspólnota i przestrzeń	
Cel programu	5 (ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	
Typ działań	1) Wsparcie w zakresie turystyki: Wsparcie obejmie projekty dotyczące centrów/punktów informacji kulturalnej i turystycznej oraz budowy tras i szlaków turystycznych odwolujących się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych, edukacyjnych. Rozwojowi turystyki będzie sprzyjać także budowa, rozbudowa, modernizacja infrastruktury poprawiającej dostępność obiektów i atrakcji turystycznych oraz promocja walorów środowiskowych regionu, produktów regionalnych.	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejęcie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	W ramach działania przewiduje się projekty związane z tworzeniem szlaków turystycznych i infrastruktury towarzyszącej, co może się wiązać z realizacją prac budowlanych. Ewentualne oddziaływanie na bioróżnorodność będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych; mogą one polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań w tym zakresie. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.

Tabela	5/24	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet	Priorytet 6. Wspólnota i przestrzeń	
Cel programu	5 (ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	
Typ działań	2) Wsparcie w zakresie kultury i dziedzictwa kulturowego: Wsparcie obejmuje wzmocnienie potencjału województwa w zakresie ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego i potencjału turystycznego. Realizacja inwestycji przyczyni się do zachowania dziedzictwa kulturowego oraz zwiększania dostępu mieszkańców do dóbr kultury.	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?		
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?		
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?		
Przejsście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?		
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	Działanie obejmuje projekty związane z budową lub przebudową obiektów kultury i dziedzictwa kulturowego (dla których na etapie prowadzonych prac budowlanych przewiduje się emisję zanieczyszczeń o znikomej skali i ograniczonym zasięgu) oraz projekty związane z udostępnianiem i ochroną ruchomych dóbr kultury. Ewentualne oddziaływania na bioróżnorodność mogą polegać np. na ingerencji w siedliska chronionych gatunków w obrębie obiektów budowlanych lub drzewostanu (i in.), na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań w tym zakresie. Nie ma podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korzyści ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.

Tabela	5/25	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet	Priorytet 6. Wspólnota i przestrzeń	
Cel programu	5 (ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	
Typ działań	4. Wsparcie w zakresie przedsięwzięć inwestycyjnych mających na celu poprawę sytuacji gospodarczej danego obszaru poprzez poprawę warunków dla rozwoju przedsiębiorczości m.in. uzbrojenie terenów inwestycyjnych, budowę inkubatorów przedsiębiorczości oraz centrów rozwoju/logistycznych.	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	Działanie polega na wsparciu infrastruktury biznesowej poprzez budowę obiektów budowlanych i infrastruktury technicznej służącej realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. Przy realizacji działania należy wziąć pod uwagę parametry energochłonności infrastruktury, która będzie rozbudowywana. W przypadku budowy budynków będą obowiązywały wymogi związane z parametrami technicznymi termoizolacji budynków oraz emisją przy pracach budowlanych. W ramach projektu przeprowadzenie procedury zakupu infrastruktury zgodnie z kryteriami zielonych zamówień publicznych, zwłaszcza w odniesieniu do parametrów związanych ze zużyciem energii, w tym gospodarki niskiemisyjnej. Na etapie realizacji przewiduje się emisję zanieczyszczeń (gazowych, pyłowych) o zmniejszonej skali i ograniczonym oddziaływaniu. Ze względu na rodzaj emisji i oddziaływań typowych dla tego rodzaju inwestycji, nie występuje ryzyko wystąpienia znaczącego oddziaływania na środowisko. Realizacja działania nie będzie mieć istotnego wpływu na klimat i nie wpłynie na znaczący wzrost emisji gazów cieplarnianych. Z uwagi na powyższe realizacja działań nie ma znaczącego negatywnego wpływu na omawiany cel środowiskowy - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	Działanie polega na wsparciu infrastruktury biznesowej poprzez budowę obiektów budowlanych i infrastruktury technicznej służącej realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. Przy realizacji działania dla uzyskania adaptacji do zmian klimatu należy wziąć pod uwagę parametry energochłonności infrastruktury, która będzie rozbudowywana. W przypadku budowy budynków będą obowiązywały wymogi związane z parametrami technicznymi termoizolacji budynków oraz emisją przy pracach budowlanych. Obowiązujące przepisy o warunkach technicznych w budownictwie, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie środowiska zapewniają konieczność zapewnienia trwałej i bezpiecznej infrastruktury oraz gwarantują wysoki poziom zabezpieczenia środowiska przed znaczącym negatywnym oddziaływaniem. Z uwagi na powyższe realizacja działań nie ma znaczącego negatywnego wpływu na omawiany cel środowiskowy - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	x	Działanie polega na wsparciu infrastruktury biznesowej poprzez budowę obiektów budowlanych i infrastruktury technicznej służącej realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. Obowiązujące przepisy o warunkach technicznych w budownictwie, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie środowiska zapewniają konieczność zapewnienia trwałej i bezpiecznej infrastruktury oraz gwarantują wysoki poziom zabezpieczenia środowiska przed znaczącym negatywnym oddziaływaniem. Ewentualne oddziaływanie pośrednie i wtórne zostanie wykluczone lub minimalizowane dzięki zastosowaniu krajowych przepisów o ochronie środowiska. Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na ten cel środowiskowy, czyli nie będzie pogarszać uwarunkowań w zakresie wykorzystania i ochrony zasobów wodnych - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Przejdzie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?	x	Działanie polega na wsparciu infrastruktury biznesowej poprzez budowę obiektów budowlanych i infrastruktury technicznej służącej realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. Oddziaływanie na cel środowiskowy GOZ należy rozpatrywać mając na uwadze proces budowy budynków i korzystania z infrastruktury. Skutkiem realizacji działania będzie powstawanie odpadów na etapie przygotowania terenów inwestycyjnych oraz budowy powierzchni produkcyjnych i budowy infrastruktury. Przewiduje się stosowanie zasad efektywnego gospodarowania odpadami i zasobami naturalnymi na każdym etapie prowadzonych działań. Procesy przygotowania znaczących (dużych) terenów inwestycyjnych podlegają procedurze oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko. Prowadzona przyszła działalność na tych terenach będzie zgodna z zasadami zrównoważonych produktów oraz hierarchią postępowania z odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania powstawaniu odpadów. Działanie nie wpłynie znacząco na zwiększenie ilości wytwarzanych odpadów i nie zakłóci możliwości prowadzenia działalności w zgodzie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym. Działanie nie ma związku z przetwarzaniem odpadów ani ze znaczącym wykorzystaniem zasobów naturalnych. Rozwiązania dot. gospodarowania odpadami i materiałochłonności gwarantujące zgodność z celem środowiskowym zostaną zachowane dzięki procedurom wynikającym z krajowych i unijnych przepisów dot. gospodarowania odpadami oraz projektowania i użytkowania wyrobów. Działanie nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym. Działanie nie wpłynie na zwiększenie ilości wytwarzanych odpadów i nie zakłóci możliwości prowadzenia działalności w zgodzie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym. Ewentualne oddziaływanie w tym zakresie będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięcia inwestycyjnych i będą związane z wytwarzaniem odpadów budowlanych oraz zużyciem materiałów budowlanych dla potrzeb realizacji przedsięwzięcia - nie będą to jednak aspekty o charakterze istotnym/znaczącym. Rozwiązania dot. gospodarowania odpadami i materiałochłonności gwarantujące zgodność z celem środowiskowym zostaną zachowane dzięki procedurom wynikającym z krajowych i unijnych przepisów dot. gospodarowania odpadami oraz projektowania i użytkowania wyrobów. Działanie nie spowoduje poważnych i długoterminowych szkód dla rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?	x	Działanie polega na wsparciu infrastruktury biznesowej poprzez budowę obiektów budowlanych i infrastruktury technicznej służącej realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. Obowiązujące przepisy o warunkach technicznych w budownictwie, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie środowiska zapewniają konieczność zapewnienia trwałej i bezpiecznej infrastruktury oraz gwarantują wysoki poziom zabezpieczenia środowiska przed znaczącym negatywnym oddziaływaniem. Działanie nie wiąże się z wytwarzaniem i emitowaniem znacznych ilości zanieczyszczeń (poza lokalnymi krótkotrwałymi oddziaływaniami o niewielkiej skali na etapie prac budowlanych). Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na cel środowiskowy polegający na zapobieganiu zanieczyszczeniom - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	Działanie polega na wsparciu infrastruktury biznesowej poprzez budowę obiektów budowlanych i infrastruktury technicznej służącej realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. Przygotowanie terenów inwestycyjnych w niektórych przypadkach będzie związane z zajmowaniem terenów dotychczas niezabudowanych, co może spowodować konieczność wycinki drzew i zajęcia siedlisk przyrodniczych i siedlisk chronionych gatunków. Ewentualne oddziaływanie na bioróżnorodność mogą polegać np. na ingerencji w siedliska chronionych gatunków w obrębie obiektów budowlanych lub drzewostanu (i in.), na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań w tym zakresie. Nie ma podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Obowiązujące przepisy o warunkach technicznych w budownictwie, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o ochronie środowiska zapewniają konieczność zapewnienia trwałej i bezpiecznej infrastruktury oraz gwarantują wysoki poziom zabezpieczenia środowiska przed znaczącym negatywnym oddziaływaniem. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków. Działanie uznaje się za zgodne z zasadą DNSH w odniesieniu do ocenianego celu środowiskowego.

Tabela	5/26	Lista kontrolna do oceny inwestycji
Priorytet	Priorytet 6. Wspólnota i przestrzeń	
Cel programu	5 (ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	
Typ działań	4) Wsparcie w zakresie rewitalizacji miast	
Pytanie	Nie	uzasadnienie merytoryczne
Łagodzenie zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do znacznych emisji gazów cieplarnianych?	x	W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni, dla których na etapie prowadzonych prac budowlanych przewiduje się emisję zanieczyszczeń (gazowych, pyłowych) o znikomej skali i ograniczonym zasięgu. Ze względu na rodzaj emisji i oddziaływań typowych dla tego rodzaju inwestycji, nie występuje ryzyko wystąpienia znaczącego oddziaływania na środowisko. Realizacja działania nie będzie mieć istotnego wpływu na klimat i nie wpłynie na znaczący wzrost emisji gazów cieplarnianych. Z uwagi na powyższe realizacja działań nie ma znaczącego negatywnego wpływu na omawiany cel środowiskowy - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Adaptacja do zmian klimatu: Czy oczekuje się, że środek przyczyni się do zwiększenia niekorzystnego wpływu na obecny klimat i przewidywany przyszły klimat, na sam środek lub na ludność bądź na przyrodę lub aktywa?	x	W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni. Działanie nie wiąże się ze znaczącymi ingerencjami w środowisko przyrodnicze; nieznaczne oddziaływania mogą wystąpić w przypadku konieczności zajęcia terenów dotychczas niezabudowanych - przy czym charakter działania wskazuje, że z pewnością nie chodzi tu o znaczące ingerencje w środowisko, a oddziaływania w tym zakresie zostaną wyeliminowane lub zminimalizowane dzięki zastosowaniu krajowych przepisów o ochronie środowiska. W przypadku renowacji istniejących obiektów budowlanych zwiększy się stopień adaptacji do zmian klimatu. Działania będą miały wpływ na cel adaptację do zmian klimatu przez podnoszenie odporności terenów miejskich i ograniczanie zjawiska miejskiej wyspy ciepła poprawę parametrów termicznych budynków. Na etapie realizacji przedsięwzięć działania mogą wiązać się z nieznacznymi emisjami - z chwilowym wzrostem zanieczyszczenia powietrza związanym z pracami budowlanymi (produkty spalania spalin i zapylenie). Są to jednak oddziaływania o charakterze czasowym i lokalnej skali, tak więc nie istnieje ryzyko zagrożenia dla stanu jakości powietrza atmosferycznego, czyli bez wpływu na klimat obecny i przyszłe jego cechy. Z uwagi na powyższe realizacja działań nie ma znaczącego negatywnego wpływu na omawiany cel środowiskowy - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich: Czy przewiduje się, że środek będzie zagrażał: (i) dobremu stanowi lub, dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód gruntowych lub (ii) dobremu stanowi środowiska wód morskich?	x	W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni. Działanie nie wiąże się ze znaczącymi ingerencjami w środowisko wodne; nieznaczne oddziaływania mogą wystąpić w przypadku konieczności przekształcenia terenów dotychczas niezabudowanych - przy czym charakter działania wskazuje, że z pewnością nie chodzi tu o znaczące ingerencje w środowisko, a oddziaływania w tym zakresie zostaną wyeliminowane lub zminimalizowane dzięki zastosowaniu krajowych przepisów o ochronie środowiska. Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na cel środowiskowy polegający na ochronie wód - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Przejsięcie na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganie powstawaniu odpadów i ich recykling: Czy oczekuje się, że środek: (i) prowadzi do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, z wyjątkiem spalania odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu lub (ii) doprowadzi do poważnej nieefektywności w zakresie bezpośredniego lub pośredniego korzystania z jakiegokolwiek zasobu naturalnego na dowolnym etapie jego cyklu życia, która nie zostanie ograniczona do minimum za pomocą odpowiednich środków lub (iii) spowoduje poważne i długoterminowe szkody dla środowiska w kontekście gospodarki o obiegu zamkniętym ?	x	W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni. Aspekty dotyczące zastosowania materiałów budowlanych i wytwarzania odpadów budowlanych będą zgodne z celem środowiskowym dzięki zastosowaniu krajowych przepisów o ochronie środowiska, wyrobach budowlanych i gospodarowaniu odpadami. Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na ten cel środowiskowy, czyli nie będzie pogarszać uwarunkowań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarowania odpadami - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola: Czy oczekuje się, że środek doprowadzi do istotnego zwiększenia poziomu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub gleby?		W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni. Działanie nie wiąże się z wytwarzaniem i emitowaniem znacznych ilości zanieczyszczeń (poza lokalnymi krótkotrwałymi oddziaływaniami o niewielkiej skali na etapie prac budowlanych). Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na cel środowiskowy polegający na zapobieganiu zanieczyszczeniom - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”.
Ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów: Czy przewiduje się, że środek: (i) będzie w znacznym stopniu szkodliwy dla dobrego stanu i odporności ekosystemów lub (ii) będzie szkodliwy dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii?	x	W ramach działania przewiduje się budowę, przebudowę budynków oraz zagospodarowanie terenów i przestrzeni. Działanie nie wiąże się ze znaczącymi ingerencjami w środowisko przyrodnicze; nieznaczne oddziaływania mogą wystąpić w przypadku konieczności zajęcia terenów dotychczas niezabudowanych - przy czym charakter działania wskazuje, że z pewnością nie chodzi tu o znaczące ingerencje w środowisko, a oddziaływania w tym zakresie zostaną wyeliminowane lub zminimalizowane dzięki zastosowaniu krajowych przepisów o ochronie środowiska. Specyfika działania wskazuje, że nie będzie miało znaczącego przewidywanego wpływu na cel środowiskowy polegający na ochronie i odbudowie bioróżnorodności i ekosystemów - zatem działanie jest zgodne z zasadą „nie czyni poważnych szkód”. Ewentualne oddziaływania na bioróżnorodność będą występowały jedynie na etapie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych; mogą one polegać np. na zajęciu terenów niezabudowanych lub na konieczności usunięcia drzew lub terenów zielonych dla potrzeb przeprowadzenia prac inwestycyjnych. Nie przewiduje się znaczących oddziaływań w tym zakresie. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że działanie mogłoby być znacząco szkodliwe dla dobrego stanu i odporności ekosystemów, w tym dla stanu zachowania siedlisk i gatunków. Rozwiązania gwarantujące zgodność z celem środowiskowym są zagwarantowane przepisami o ochronie przyrody (w tym: o ochronie gatunkowej i ochronie obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem korytarzy ekologicznych) oraz przepisami o ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. Zastosowanie tych narzędzi pozwoli na uniknięcie lub ograniczenie negatywnych oddziaływań na ekosystemy, w tym na stan siedlisk i gatunków.